

Ludzie przerażeni

Jak starosta święciański zmilitaryzował powiat

(Od własnego korespondenta ABC)

Wilno, w marcu 1934 r.
Ostatnie „reformy” w dziedzinie wychowania publicznego mają ponadto celu do granu przerobienie duszy narodu polskiego. Nam się jednakże wydaje, że wszelkie „reformy” w tej dziedzinie są już zbyt późne, bo jeśli chodzi o młode pokolenie, ono

3.III.1934

Wzór Belgji

Nowy król Belgów, Leopold III-ci, dnia 23-go ub. m., nazajutrz po pogrzebie bohaterskiego i promiennego ryckarskiego króla Alberta I-go, przybył do Pałacu Narodu tj. do siedziby parlamentu, gdzie po odczytaniu przez prezydenta Senatu oświadczenia obu Izb, skierowanego doń, złożył przysięgę:

— Przysięgam, że będę przestrzegał konstytucji i praw narodu belgijskiego oraz bronił nienaruszalności obszaru.

Następnie wygłosił król pierwszą swą mowę tronową, w której na wstępie oświadczył:

— Ród królewski belgijski pozostaje w służbie narodu. Mam stanowczą wolę niezapomnienia o tem nigdy. Wszyscy Belgowie rozumieją dobrodziejstwo tego ścisłego związku między narodem i królem.

Młody król powołał się tu na wzór, przekazany mu przez ojca, którego troską i cnotą było, jak powiedział, oddanie się sprawie narodu. Nie były to czcze słowa. Kiedy Albert I-szy, po czterolatniej wojnie światowej, wracał w listopadzie 1918 do ojczyzny, której ostatniego wolnego skrawka bronił do upadłego, skierował swe kroki w Brukseli również do tego Pałacu Narodu, gdzie rzekł:

— Idę do was znad Izery z moimi żołnierzami poprzez oswobodzone miasta i wsie nasze. Oto jestem przed przedstawicielstwem narodu. Cztery lata temu powierzyliście mi wojsko narodowe i obronę kraju. Teraz zdaję wam sprawę z mych działań.

Z biegiem lat takie pojmanie rzeczy utrwaliło się w umyśle Alberta I-go. Wszyscy, którzy z nim się stykali, przypominają to dzisiaj jako rys naczelny. Mówił coraz dobitniej o służbie narodowi jako o najwyższym zadaniu obywatelskim, włączając w to i siebie nie tylko słownie lecz i czynnie.

Tak oto w kraju, który zdobył sobie szacunek całego świata swym bohaterstwem, z życia zmarłego króla, pozostawiającego po sobie pamięć jednej z najpiękniejszych duchowo postaci naszych czasów, z pierwszych słów nowego króla, brzmi wskazanie:

— Najwyższym pojęciem życia państwowego jest naród.

Nie wskazanie, z przeszłości tylko jakby bezwładnie przekazane, choć i ten płaszcz wieków wcale nie uchybia, a raczej zdobi, lecz żywa prawda dzisiejsza i w przyszłość idąca.

W Polsce zrozumienie tej prawdy było bodaj wcześniejsze i głębsze niż w znacznej części innych krajów. Wcześniej, dlatego, że od wieków naród, w ówczesnym pojęciu, powołany był u nas do stanowienia o swych losach i do odpowiedzialności za nie. Głębsze dlatego, że przez wiek z górą niewoli, nie mając państwa, zdolaliśmy żyć w sumieniu własnym i w budzącym się raz wraz sumieniu świata i doczekać się zmartwychwstania państwowego, dając świadectwo, że dusza nieśmiertelna jest naród, a państwo jego ciałem. Podwaliny tej prawdy są przeto w Polsce zbudowane z opoki przeżyć, których nikt i nie nie przemoże.

Także po odrodzeniu państwowym, w konstytucji 17-go marca 1921, dotychczas obowiązującej, która ma liczne niedoskonałości, nie zbroczono jednak z drogi, którą wiara polska wskazywała, stawiając na samem czele naród jako plastuna losów i władzy Rzplitej. Aż oto obecny zamysł zmiany konstytucji, wyrobu BB, odznacza się nieprawdopodobną nędzą, nie tylko prawną, ale także duchową, w całym swym podłożu pojęcia o życiu państwowym, nie powiem:

wyazuje zadziwiająca pod tym względem odporność i pomimo istnienia przeróżnych „Legionów”, „Myśli” i „Straży” krocie raz o brana drogą, zasilała coraz liczniej szeregi obozu narodowego.

Wychowanie doraźne

Nie skutkują w tej dziedzinie ani nowe metody pedagogiczne, ani dobrane środki wychowawcze, jak młotopompy lub nawet trwająca nieścisłości „koza”, zwana inaczej wzięciem śledczym — młode pokolenie nie tylko uparcie trwa w „zabobonach nacjonalistycznych”, lecz zaczyna coraz częściej czynnie manifestować swe poglądy i objawiać brak poszanowania dla najwyższych nawet autorytetów ideologii „państwowości”.

Inaczej przedstawia się sprawa ze starszym społeczeństwem. Wprawdzie i tu nie brak ludzi nieuleczalnie chorých na wstępną do sanacji, gotowych zawsze zademonstrować swój negatywny stosunek do dzisiejszej polskiej rzeczywistości, ale obok nich wytworzył się specjalny typ „ludzi pomajowych”.

„Pomajowcy”

Nie są to bynajmniej zwolennicy obecnego reżimu. Raczej odwrotnie. Ich nienawiść do sanacji nie raz wielokrotnie przerastała tę niechęć, którą okazują przedstawicielom ofiary opozycji. Ale, nienawidząc w głębi duszy sanatorów, ci nowi „ludzie pomajowi” nie raz wstępują do szeregów organizacji sanacyjnych, płacąc jaknajgorzej szałki na wszelkie cele „państwowe” i nie zapominając na przeróżne akademie i obchody. Można np. na akademii strzeleckiej nie zobaczyć ani jednego Strzelca, ale „pomajowcy” spowodują stawić się i, walcząc ze snem, wysłuchają wszystkich chociażby najnudniejszych i najbardziej beztreściwych przemówień.

Są to „ludzie przerażeni”. Jest ich w Polsce coraz więcej i rekrutują się oni z najróżniejszych sfer i warstw. Nie mówię już o ludziach uzależnionych służbowo i materialnie, spotykanych ich dosłownie wszędzie, a może najwięcej na prowincji.

Objawy przerażenia

Tak np. zdarzyło mi się odwiedzić podczas ostatnich wyborów pewnego ziemianina. Nie miał ani długów w banku sejmikowym, ani nawet zbyt wielkich zaległości podatkowych, a jednak na mój widok zaczął zdradzać objawy przerażenia i uspokoił się dopiero wówczas, gdy zapewniłem go, że nikt mnie nie śledził i nikt w moim powiatowym nie będzie wiedział, że u niego się zatrzymałem.

Na wszelki wypadek pan ten odesłał mnie później na stację na nośny pociąg (choćby był bardziej dogodny dzienne), by ktoś nie spostrzegł i nie doniósł komu należy, że używa on gościnny i koni, niebezpiecznemu antypaństwowcowi” z opozycji narodowej.

Masowym objawem przerażenia były u nas manifestacje konstytucyjne w dn. 27 stycznia r. b. Spotkaliem wówczas paru urzędników magistrackich, którzy skarżyli się, iż „muszą” na głodno paradować po ulicach, gdy w domu stoją nie obiad i oczekuje niespokojna rodzina. Zapytani, dlaczego „muszą”, spojrzeli na mnie przerażonym wzrokiem, że nie rozumiem rzeczy, ich zdaniem, tak prostej.

A przecież panowie ci nie tylko nie należeli do sanacji, lub nawet jej sympatyków, ale jeszcze przed paru laty nie ukrywali swych wręcz antysanacyjnych poglądów, do których zresztą po dziś dzień w rozmowach „bez świadków” szerze się przynajmniej.

Otrzymali „polecenie” wziąć udział w manifestacji, więc maszerowali ulicą Mickiewicza, wsłuchani nie tylko w dźwięki „pierwszej bry-

wygnał, nie powiem: wytepił, ale poprostu... wyskrobał skretnie imię narodu z podstawowych urzędów naszego życia zbiorowego. Kto, kiedy, z czym i do czego się bierze? Nie ostoja się marne podbierania się, jak podjadków do korzeni starego drzewa, tak kiepskich ustrojowców, a w zastępstwo z powagą sprawy wręcz drobnoustrojowców, do pojęcia i znaczenia narodu w życiu Polski.

Stanisław Stroński.

gady”, co w całkiem „samorzutnie” burezenie pustego żołądka.

Dla ludzi tego typu każde „polecenie” jest dziś rozkazem, do którego ustosunkowują się nieczem sławny Roch Kowalski. Rozkaz — to rozkaz. Skoro go „naczelstwo” wydało, musi być wykonywany, a czy naczelstwo miało prawo rozkazywać, czy polecać, to zagadnienie wyższej matematyki, dla umysłów ludzi przerażonych całkiem niedostępnej.

Święciańska

„Gwardja Narodowa”

Do jakich absurdów i komizmów nie raz dochodzi, mamy możność przekonać się na następującym wydarzeniu, które miało miejsce już w tym roku w Święcianach wilniejskich.

Oto M. S. W. wydało okólnik o tworzeniu i szkoleniu drużyn ochotniczych spośród osób, należących do pospolitego ruszenia. Drużyny mają być „ochotnicze”, ale przedewszystkiem być mają. Wice dzielny starosta święciański postanowił, że powiat jego da przykład innym w przejawach ducha militarnego.

Pewnego dnia pospolitacy święciańscy otrzymali pismka, wzywające ich do lokalnej komisji poborowej, gdzie ponadto urzęduje t. zw. Federacja. Ludzie pośpieszyli stawić się przed obliczem komisji, złożonej z referenta wojskowego starostwa, doktora powiatowego, instruktora powiatowego straży pożarnych i komendanta straży pożarnej miasta Święcian.

W nieopodalnym, zimnym lokalu „polecono” pospolitakom rozebrać się (wobec braku wieszaków i ławek ubrania i bielizny musiano kłaść na niezbyt czystej podłodze), poddano ich, nieczem poborowych, badaniu lekarskiemu, po czym dano do podpisania jakieś papieruszki.

Edward Zajacek znów w więzieniu

Wczoraj, w godzinach popołudniowych, policja bielska przybyła do mieszkania red. Edwarda Zajaczka, kierownika okręgowego ruchu młodych S. M., i aresztowała go. Red. Zajacek został przewieziony do więzienia śledczego w Wadowicach.

Należy przypomnieć, że w ciągu ostatnich paru lat red. Zajacek, najpopularniejszy działacz narodowy w Małopolsce Zachodniej i na Śląsku, większą część tego okresu przeżył w więzieniu, aresztowany ciągle z rozmaitych powodów.

18 dni w więzieniu

W dniu 15 lutego aresztowany został na ulicy student Uniwersytetu, Władysław Jamontt, pod zarzutem wybijania szyb w sklepach żydowskich.

P. Jamontt przewieziony został z aresztu śledczego do więzienia śledczego na t. zw. Pawiaku, gdzie przebywa do dnia dzisiejszego. Niedługo więc miną już trzy tygodnie od chwili aresztowania p. Jamontta. Jak dotąd, nie słychać nic o przygotowaniu aktu oskarżenia.

Skazanie sabotażystów

Sąd Przysięgłych we Lwowie wydał wyrok na członków O.U.N., oskarżonych o napad na urząd pocztowy w Gródku Jagiellońskim. Sąd skazał jednego z nich na 6 lat więzienia, drugiego na 5, trzeciego na 4 lata i czwartego na 3 lata.

Zjazd emigracji polskiej

Latem r. b. odbędzie się w Warszawie drugi skądziej zjazd przedstawicieli organizacji polskiej zagranicą. Zapowiadany jest przyjazd około 600 delegatów Polonii zagranicznej z różnych części świata. M. in. zapowiadany jest przyjazd Polaków z Australii i z Unji Południowo-Afrykańskiej.

Uczestnicy walk o szkołę polską

Zarząd Stowarzyszenia Uczestników Walki o Szkołę Polską, przesyłając termin zebrań towarzyskich z 3 na 10 b. m. Zebranie odbędzie się w gimnazjum im. E. Rontalera o g. 19-ej. Biuro Stowarzyszenia z dniem 16 lutego 1934 r. zostało przeniesione na ul. Mazowiecką 1 m. 5, tel. 666-05.

których w pośpiechu nikt nie przeczytał.

Po pewnym czasie uznanych za zdolnych do noszenia broni wzywano na plac ćwiczeń przy remizie strażackiej, gdzie „musieli” odbywać musztrę pod kierunkiem stróża tej remizy, a potem któregoś z panów komendantów.

Tu jednak cierpliwość „zmilitaryzowanych” obywateli poczęła się wyczerpywać. Znalazł się wreszcie jeden odważny, który udat się do starostwa i zażądał wyjaśnienia, na jakiej podstawie każą mu odbywać powinność wojskową, skoro dawno już przekroczył wiek poborowy. Tu się dowiedział o istnieniu okólnika, a także i o tem, że podpisał deklarację o „ochotniczej” służbie w drużynach.

Nie wiem, czy starczy obywatelom święciańskim odwagi na wywołanie tak złożonych deklaracji, czy też nadal będą odraabiać „pędni” — powstań! na komendę stróża remizy strażackiej, ale w każdym razie wypadek święciański całkowiec potwierdza naszą teorię o „ludziach przerażonych”.

P. Kownacki.

Częstochowa przed wyborami

(Kor. wł. ABC)

Częstochowa, w marcu.

Wzrastające z każdym dniem szeregi Obozu Narodowego w Częstochowie (jak i w całej Polsce) skupiły na sobie czujną uwagę władz sanacyjnych, usiłujących przeszkodzić dalszemu pomyślnemu rozwojowi.

Po znanej powszechnie i głośnej sprawie Zawodzia nastąpiły nowe procesy, aresztowania i więzienia, a wreszcie represje wobec zebranych.

Gdziekolwiek odbywało się zebranie Stronnictwa Narodowego, momentalnie zjawiała się policja, rozwiązując je z powodu „nieformalności”.

W ostatnich dniach niema w Częstochowie jednego zebrania Str. Narodowego, na którymby nie było licznej astysty policji pozostającej pod osobistą komendą znanego z procesu Zawodzia kom.

Grabowskiego.

Dochodzi do tego, że na zwykłe zebrania członkowskie przyjeżdżają auta policyjne z 30-ma funkcjonariuszami.

Zbliżają się wybory samorządowe do Rady Miejskiej, która musi mieć oblicze narodowe i katolickie.

Sanacja widzi swój zupełny brak wpływów wśród społeczeństwa.

Wielkie wrażenie w Częstochowie wywołała sprawa „Legionu Młodych”.

J. E. ks. dr. Kubina widząc zwiększający się destrukcyjny wpływ „Legionu Młodych” w Częstochowie, wykluczył człon-

ków tego związku ze społeczeństwa katolickiego, uznając tak przywódców, jak i członków za zdeklarowanych wrogów Kościoła.

Rząd i żydzi

Działalność administracji w Senacie

Wczoraj w Senacie odbyła się dyskusja nad budżetem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Budżet referował sen. Sobolewski z BB. poczem sen. Roman z BB. solidaryzował się całkowicie z działalnością Ministerstwa. Ostrej krytyce działalności Ministerstwa poddał sen. Kozicki z Klubu Narodowego. Podkreślił on chęć uzależnienia wszystkich dziedzin życia od ludzi mianowanych przez rząd, a następnie omówił sprawy mniejszości. Przechodząc do omówienia kwestji żydowskiej, mówca zaznaczył, że trzeba się zdecydować, kogo odharzyć, pracę,

Polaka, czy żyda. W interesie państwowym należy ograniczyć bardzo wydatnie prawa polityczne żydów. W rządzie zagadnienie to jest całkowicie lekceważone, mimo jego niezwyklej wagi.

Następnie przemawiał sen. Wóznicki z Klubu Ludowego, który krytykował rząd i szerzące się w kraju obyczaje. Sen. Michejda z NPR. poruszył stosunki panujące na Pomorzu i akty teroru ze strony Strzelca.

Stosunki administracyjne poddał ostrej krytyce sen. Wasiljowski z Klubu Narodowego. Kary administracyjne traktowane

są niesłuchanie dowolnie i używane jako narzędzie polityczne. Postępowanie administracji wskrzesza antagonizm między państwem a społeczeństwem, który był cechą upadku państw abso-lutnych. Chwilowym sprzymierzeńcem rządu jest nędza i strach utraty chleba. Ostatnie wybory samorządowe podwały w masach wiarę w rzetelność władz.

Po przem